

УДК 336.71

Синяєв А. В.

здобувач вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Насипайко Д. С.
доцент кафедри міжнародних економічних відносин та іноземних мов
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: ТРЕНДИ, ІННОВАЦІЇ ТА РЕГУЛЯТОРНІ ВИКЛИКИ

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується інтенсивними процесами цифровізації, які кардинально трансформують традиційні галузі, зокрема фінансову сферу. Цифрова трансформація фінансових послуг стала одним із ключових драйверів економічного зростання, сприяючи підвищенню ефективності, доступності та інклюзивності фінансових ринків. Особливої актуальності ці процеси набувають в Україні, де поєднання євроінтеграційних амбіцій, високого рівня цифрової грамотності населення та потреби у відновленні економіки в умовах війни створюють унікальні передумови для розвитку інноваційної FinTech-екосистеми.

Цифрова трансформація кардинально змінює традиційні фінансові установи, примушуючи їх переосмислювати бізнес-моделі, операційні процеси та підходи до взаємодії з клієнтами. Найбільш значущою є трансформація від продуктоцентричності до клієнтоцентричності, коли в центрі бізнес-стратегії опиняється не фінансовий продукт, а комплексний клієнтський досвід [1].

Традиційна модель банку, заснована на посередництві між вкладниками та позичальниками, доповнюється або навіть замінюється платформовою моделлю, де банк виступає як цифровий агрегатор фінансових та нефінансових послуг. Це призводить до формування банківських екосистем, що пропонують клієнтам комплексні рішення: від традиційних депозитів і кредитів до страхування, інвестицій, e-commerce та lifestyle-сервісів.

Диджиталізація операційних процесів охоплює всі рівні банківської діяльності. Хмарні технології дозволяють банкам знизити операційні витрати на ІТ-інфраструктуру на 20-30% та підвищити масштабованість системи [2].

Роботизація процесів (RPA) автоматизує рутинні операції: від обробки документів до процедура ідентифікації клієнта-процедур, що скорочує час обслуговування клієнтів у 3-5 разів. Аналітика великих даних трансформує підходи до кредитного скорингу, ризик-менеджменту та персоналізації продуктів. Використання альтернативних джерел даних (соціальні мережі, геолокація, транзакційна історія) дозволяє оцінювати кредитоспроможність клієнтів без традиційної кредитної історії, що особливо важливо для фінансової інклюзії.

В Україні з'являються принципово нові організаційні форми фінансових установ. Необанки як Monobank та Sportbank функціонують виключно у цифровому форматі, не маючи фізичних відділень. Monobank, запущений у 2017 році як проект Universal Bank, демонструє феноменальні темпи зростання: понад 7 млн клієнтів станом на кінець 2023 року, що робить його найбільшим необанком Європи за кількістю користувачів [3].

Платіжні інститути фокусуються на спеціалізованих платіжних рішеннях, не здійснюючи депозитно-кредитних операцій. Crowdfunding-платформи створюють альтернативні канали фінансування для стартапів та малого бізнесу, використовуючи технології колективного інвестування.

Кейс ПриватБанку ілюструє комплексну цифрову трансформацію традиційного банку. Після націоналізації у 2016 році ПриватБанк кардинально переформатував свою діяльність, ставши піонером відкритого банкінгу в Україні. Мобільний додаток «Приват24» інтегрує понад 50 сервісів: від банківських операцій до комунальних платежів, мобільного зв'язку та

e-commerce [4]. Програмний інтерфейс за стосунку – платформа банку – дозволяє партнерам інтегрувати банківські послуги у власні системи, реалізуючи концепцію банківництво як сервіс (банківництво як сервіс).

FinTech-компанії відіграють роль каталізаторів інновацій у фінансовій сфері, створюючи нові продуктові категорії та змушуючи традиційні установи адаптуватися до змінних ринкових умов. Українська FinTech-екосистема характеризується високим рівнем сегментації та спеціалізації компаній за окремими нішами. У сфері платежів домінують такі гравці як Fondy та Portmone, які пропонують комплексні еквайрингові рішення для e-commerce. Fondy обробляє понад 100 млн транзакцій на рік з обігом понад 2 млрд дол., обслуговуючи клієнтів у більш ніж 20 країнах [5]. Portmone фокусується на B2B2C моделі, надаючи білі мітки платіжних рішень для банків та ретейлерів.

Сегмент кредитування представлений компаніями Moneyveo та CreditKasa, які спеціалізуються на онлайн-мікрокредитуванні та споживчих позиках. Moneyveo використовує власні алгоритми машинного навчання для скорингу, що дозволяє приймати рішення про видачу кредиту за 15 хвилин [6]. CreditKasa розвиває модель торговельний майданчик кредитування, агрегуючи пропозиції різних кредиторів.

У сфері інвестицій провідні позиції займає Freedom Finance, який пропонує доступ до міжнародних фондових ринків для роздрібних інвесторів. Платформа забезпечує торгівлю акціями, облігаціями, ETF на ринках США, Європи, Азії з мінімальними комісіями [7].

Компанія VUSO розробляє цифрові страхові продукти на основі телематичних даних. Рішення VUSO дозволяють страховим компаніям персоналізувати тарифи на основі реальної поведінки водіїв, знижуючи збитковість портфелів на 15-20% [8].

Інноваційні продукти FinTech-компаній трансформують користувацький досвід. Миттєві платежі дозволяють здійснювати рівний-до-рівного-перекази за лічені секунди. Рівний-до-рівного кредитування створює альтернативні джерела фінансування, обходячи традиційні банківські канали. Robo-advisors автоматизують процес інвестиційного консультування, роблячи професійне управління активами доступним для масового сегменту.

Особливістю українського ринку є розвиток партнерських моделей співпраці між FinTech та традиційними інституціями. Модель банківництво як сервіс (банківництво як сервіс) дозволяє FinTech-компаніям інтегрувати банківські послуги у власні продукти через програмний інтерфейс застосунку, не отримуючи банківської ліцензії. Це знижує регуляторні бар'єри та прискорює виведення інноваційних продуктів на ринок.

Вплив FinTech на конкуренцію є двоаспектним. З одного боку, FinTech-компанії посилюють конкуренцію, пропонуючи більш зручні та доступні рішення. З іншого боку, вони можуть створювати нові форми монополізації через мережеві ефекти та контроль над критичною інфраструктурою. Це актуалізує питання антимонопольного регулювання цифрових платформ.

Регуляторне середовище відіграє критичну роль у розвитку FinTech-екосистеми, визначаючи правила гри та створюючи умови для інновацій. Україна демонструє прогресивний підхід до формування сучасної нормативної бази, орієнтованої на європейські стандарти та найкращі практики. Основу національної нормативної бази становить Закон України «Про платіжні послуги» [9] (2021), який імплементує положення європейської директиви PSD2. Закон запроваджує ліцензування платіжних інститутів, установ електронних грошей, постачальників платіжних послуг, створюючи конкурентне середовище на платіжному ринку. Особливо важливим є дозвіл на надання послуг ініціювання платежів (PIS) та інформації про рахунки (AIS), що є основою для розвитку відкритого банкінгу.

Закон України «Про віртуальні активи» (2022) створює правову основу для регулювання криптовалютного ринку [10]. Закон визначає статус віртуальних активів, встановлює вимоги до постачальників послуг з віртуальними активами, запроваджує механізми захисту споживачів. Однак певні аспекти, зокрема оподаткування крипто-операцій, потребують додаткового врегулювання.

Євроінтеграційний вектор України передбачає поступову гармонізацію з європейським фінансовим правом. Директива PSD2 стимулює розвиток відкритого банкінгу через обов'язкове надання доступу до рахунків клієнтів третім особам за їх згодою. GDPR встановлює жорсткі вимоги до захисту персональних даних, що особливо актуально для FinTech-компаній, які обробляють великі обсяги фінансової інформації. Регламент MiCA (Markets in Crypto-Assets) створює єдині правила регулювання криптоактивів у ЄС, що має враховуватися при подальшому розвитку українського законодавства.

Регуляторна платформа НБУ («пісочниця» або «sandbox») запроваджена у 2019 році, створює контрольоване середовище для тестування інноваційних фінансових послуг [11]. Критеріями участі є інноваційність, потенційна користь для споживачів, готовність до співпраці з регулятором. Станом на 2024 рік на платформі протестовано понад 20 проєктів, включаючи рішення у сфері платежів, кредитування, страхування, технології регулювання.

Виклики гармонізації включають колізії між національним та європейським правом, особливо у сфері регулювання криптоактивів. Необхідна розробка підзаконних актів для імплементації базових законів, створення механізмів міжрегуляторної координації, підвищення кваліфікації регуляторного персоналу.

Порівняння з провідними юрисдикціями показує, що Україна демонструє прогресивний підхід, проте відстає у деталізації регуляторних вимог. Великобританія (FCA) характеризується найбільш зрілим регуляторним середовищем з детальними керівництвами та активною підтримкою інновацій. Сінгапур (MAS) фокусується на створенні регіонального FinTech-хабу через стимулюючі заходи. Естонія використовує свою цифрову інфраструктуру для спрощення регуляторних процедур.

Цифровізація фінансових послуг, попри численні переваги, генерує нові види ризиків, які потребують комплексного підходу до управління та мінімізації. Особливої уваги заслуговують кіберризиками, ризиками приватності даних, операційні та системні ризики.

Отже, сучасний етап розвитку фінансової сфери України демонструє стрімкий перехід до цифрових моделей організації бізнесу, що підсилюється внутрішніми потребами воєнного часу та стратегічним курсом на євроінтеграцію. Українські банки та FinTech-компанії активно впроваджують технології хмарних обчислень, великих даних, машинного навчання та автоматизації бізнес-процесів, що сприяє підвищенню ефективності та розширенню доступу до фінансових послуг.

Література:

1. Deloitte. Digital Banking Maturity 2023: *Reimagine Financial Services*. URL : <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/industry/financial-services/digital-transformation-in-banking-global-customer-survey.html> (Last accessed: 22.11.2025).
2. Платіжна інфраструктура: статистика 2023. Національний банк України : вебсайт. URL : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/payment-system> (дата звернення: 22.11.2025).
3. Цифрова грамотність населення України 2023. Міністерство цифрової трансформації України : вебсайт. URL : <https://thedigital.gov.ua/news/> (дата звернення: 22.11.2025).
4. Річний звіт 2023. ПриватБанк : вебсайт. URL : <https://privatbank.ua/about/financial-indicators/annual-reports> (дата звернення: 22.11.2025).
5. Статистика обробки платежів. *Fondy* : вебсайт. URL : <https://fondy.eu/en/> (дата звернення: 22.11.2025).
6. Про компанію. Moneyveo : веб-сайт. URL : <https://moneyveo.ua/about> (дата звернення: 22.11.2025).
7. Freedom Finance Ukraine: веб-сайт. URL : <https://ffin.ua/> (дата звернення: 22.11.2025).
8. Технології страхування рішення. VUSO : веб-сайт. URL : <https://vuso.com/> (дата звернення: 22.11.2025).
9. Про платіжні послуги : Закон України від 30 чер. 2021 р. № 1591-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 22.11.2025).
10. Про віртуальні активи : Закон України від 17 лют. 2022 р. № 2074-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 22.11.2025).
11. Регуляторна пісочниця: підсумки та перспективи. *Національний банк України* : вебсайт. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/regulyatorna-pisochnicya-pidsumki-ta-perspektivi> (дата звернення: 22.11.2025).